

Fotode usaldusväärsus

Seos ainetega:
sotsiaalteadused,
psühholoogia, kunstiõpetus

Klassid: 9-12

SEOS AINEKAVAGA

Pressifoto kui visuaalse
mõjutamise vahend meedias ja
propagandas.

TUNNI EESMÄRK

Õpilased harjuvad võtma rohkem
aega, enne kui langetavad
meedias nähtud visuaalse materjali
põhjal otsuseid.

SISSEJUHATUS

Jah/ei vastustega küsimused, väike liikumisvõimalus ja arutelu, miks õpilased vastasid just nii, nagu nad vastasid.

10 min

TUNNI KAVA

Tegevus 1: Õpetaja kuvab ekraanile 3-5 fotot samast poliitikust ja palub õpilastel välja valida selle, millel poliitik mõjub kõige usaldusväärsemana.

Tegevus 2: Õpetaja tutvustab järelduste redelit ja palub õpilastel avaldada arvamust, kui tõhusaks nad seda tööriista peavad.

Tegevus 3: Õpilased vaatavad uuesti poliitiku fotosid ja püüavad rühmades sõnastada oma otsustuse kujunemise protsessi.

25 min.

Refleksioon/kokkuvõte: Õpilased arutlevad, kuidas mõjutab fotode valik avaliku arvamuse kujunemist ning kuidas foto avaldaja taotlusi mõista.

10 min

KAS ÕPILASED JÕUDSID EESMÄRGINI?

Soovi korral võib õpetaja refleksioonifaasis esile tulnud arvamusi kommenteerida ja hinnata.

PÕHIKONTSEPTSIOONID

Pressifoto, foto
kompositsioon, järelduste
redel, otsuse langetamise
protsess, visuaalne
mõjutamine

VAJALIKUD VAHENDID

Projektor, arvuti, fotod

Developed by Knowledge
Economy Forum and DW
Akademie and funded by the
Foreign Office of the Federal
Republic of Germany.

Huvi äratamine / evokatsioon (kuni 10 minutit):

Õpetaja sõnastab teema: "Kuidas me valime, mis meile meeldib ja mida me usaldame?". Õpetaja esitab alltoodud küsimused; kui õpilane vastab JAH, tõuseb ta püsti, kui EI, jääb istuma (et pisut liikuda ja sirutada).

- a. Kas sulle meeldib ananass pitsal?
- b. Kas sa usud kõike, mida kooliõpikutest loed?
- c. Kas usute globaalset soojenemist?
- d. Kas arvate, et COVID toodeti Ukrainas kunstlikult?
- e. Kas sa usud, et Maa on lapik?
- f. Kas te arvate, et NATO kaitseb Balti riike?

Õpetaja valik: pärast õpilaste esimest reaktsiooni kuvage kõik need küsimused ekraanile ja paluge õpilastel oma eelistusi selgitada. Hea, kui mõlemad variandid välja sõnastatakse. Õpetaja võib avaldada ka oma arvamust, kuid mitte kritiseerida teist arvamust. Kui kogu klass on ühel ja samal arvamusel, võib õpetaja kutsuda õpilasi arutlema, kes võiks teisiti mõelda ja miks.

Tunnikava (25 min.):

1. Ekraanile projitseeritakse kolm kuni neli pilti (vt lisatud materjali; iga riik võib siiski kasutada mõnda oma riigi tipp-poliitikut) ja õpilasi julgustatakse valima foto, mida nad peavad kõige usaldusväärsemaks. 4-5-liikmelistes rühmades palutakse neil jagada iga individuaalse valiku põhjuseid. (7 min).

2. Õpetaja tutvustab tööriista nimega "järelduste redel" (vt [näiteid inglise keeles](#). Tööriista kirjeldas esmakordselt organisatsioonipsühholoog [Chris Argyris](#) ja seda kasutas Peter Senge raamatus [The Fifth Discipline: The Art and Practice of the Learning Organization](#), eesti keeles [Viie distsipliini käsiraamat](#)). Kui õpetaja ei tunne seda tööriista, võib ta seda koos õpilastega katsetada ja kasutada ühiseks õppimiseks. Õpetajal on lubatud öelda, et see on tema jaoks uus materjal, ja küsida, kas järgmistel lausetel on õpilaste jaoks mõtet. (10 minutit)

a. Enamiku meediasõnumite, sealhulgas propaganda ja reklaamide eesmärk on publiku liikmete kiirete otsuste tegemine (ostmine, tegutsemine, hääletamine, meeldimine jne). Kiireid otsuseid toetavad enamasti info üleküllus ja tugevad emotsioonid. Seetõttu tuleks otsuste tegemise protsessi aeglustada.

b. Kuidas järelduste redel töötab:

- i. Faktid (John saab oma essee tagasi pettumuslikult madala hinde ja paljude punaste hinnetega)
- ii. Faktide valik, oma kogemuste lisamine (John ei märka mõningaid hüüumärke ja häid kommentaare)
- iii. Faktide tõlgendamine (John tunneb, et ta on läbi kukkunud)
- iv. Eeldused (John eeldab, et õpetaja on olnud erapoolik)
- v. Järeldused (John otsustab seda õpetajat enam mitte usaldada)
- vi. Uskumused (John usub, et kirjutas suurepärase analüüsi, mida rumal õpetaja valesti tõlgendas)
- vii. Otsused ja tegevused (John kaebab koolinõukogule või ministeeriumile jne)

c. Tagasi poliitiku piltide juurde. Püüdke 4-5-liikmelistes rühmades jõuda järelduste redeli esimeste sammudeni: mida me neil fotodel näeme? Kuidas kirjeldada üksikasju (näojooni, ilmeid), mis kujundavad meis mulje, et isik on usaldusväärne? Millised foto tagaplaanil olevad elemendid toetavad meie otsust? Mis meile nendel fotodel meeldib ja mis ei meeldi? Millised pildi elemendid tekitavad meid emotsioone, ja milliseid? Õpetaja peaks julgustama õpilasi rahumeelselt austama üksteise arvamusi ja tõekspidamisi ning mitte vaidlema, kellel on õigus – on OK jääda eriarvamusele (10 minutit).

Refleksioon ja kokkuvõte (10 min.):

Õpetaja kasutab õpilaste mõtlemiseks ja arvamuse avaldamiseks ühte või mitut teemat.

- a. Kuidas mõjutab piltide valik meedias meie uskumusi ja tegevusi?
- b. Kuidas saab erinevaid pilte poliitilises konkurentsisis kasutada?
- c. Millised fotod on pärit Kaja Kallast toetavast meediamajast ja milliseid tema poliitiliste vastaste meediamajast? Selgitage oma oletusi!
- d. Meenutage juhtumeid, mil mõni ebameeldiv foto sotsiaalmeedias on inimestele probleeme tekitanud!
- e. Kui aega on, võivad õpilased proovida teha üksteisest erinevaid fotosid, püüdes jätta pildil olevast inimesest erinevat muljet. Pidage meeles, et oma rolli mängivad ka foto taust ja kompositsioon.